

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.112 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Цивільно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини» за спеціальністю 081 «Право» 08 вересня 2023 року.

Зборівський Юрій-Антоній Ярославович, 10.04.1996 року народження, громадянин України, освіта повна вища. У 2019 році з відзнакою закінчив юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка та здобув ступінь магістра за спеціальністю «Право».

Навчається в аспірантурі юридичного факультету (денна форма навчання) Львівського національного університету імені Івана Франка з 09.2019 р. до цього часу.

Працює на посаді асистента кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка з 03.2020 р.

Дисертацію виконано на кафедрі цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: **Коссак Володимир Михайлович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів.

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 0 статей у періодичних наукових виданнях інших держав, 5 статей у наукових фахових виданнях України (категорії «Б»), 0 монографій:

1. Зборівський Ю.-А.Я. Договірне регулювання відносин з трансплантації анатомічних матеріалів людині. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 201-203.
2. Зборівський Ю.-А. Я. Право на трансплантацію як особисте немайнове право. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 134-138.
3. Зборівський Ю.-А.Я. Поняття медичної послуги у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині. *Юридичний бюлетень*. 2023. № 28. С. 46-51.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Квіт Наталія Михайлівна, доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, без зауважень.

2. Стефанчук Микола Олексійович, доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу проблем приватного права Науково-

дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, народний депутат України, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Розглядаючи ознаки немайнового правовідношення з трансплантації анатомічних матеріалів автор серед інших виокремлює презумпцію згоди донора та реципієнта на трансплантаційну операцію (с. 34). Водночас під інформованою згодою в дисертації розглядається волевиявлення зазначених суб'єктів у формі правочину. Відповідно надання згоди є передумовою виникнення трансплантаційних відносин.

2. В дисертації обґрунтовується висновок про доцільність виключення останнього абзацу з пункту третього статті 290 ЦК України, в якому передбачено, що особа донора не повинна бути відомою реципієнту, а особа реципієнта – родині донора, крім випадків, коли реципієнт і донор перебувають у шлюбі або є близькими родичами (с. 42). Такий висновок потребує додаткової аргументації, оскільки існує загроза виникнення матеріально-еквівалентних відносин, пов'язаних з можливою оплатою наданих донорських органів, тобто, так звана «чорна трансплантація», що забороняється законом.

3. В контексті здійснення особистого немайнового права на донорство та медичну допомогу автор розглядає ознаку невідчужуваності як належну виключно фізичній особі правомочність на передання анатомічного матеріалу з метою задоволення немайнових потреб реципієнта. В даному випадку йдеться не про абстрактне поняття «немайнові потреби», а суб'єктивне особисте немайнове право на охорону здоров'я та медичну допомогу, яке властиве кожній фізичній особі як елемент змісту її правосуб'єктності.

4. В дисертації вказується, що розпорядження фізичною особою окремими елементами тілесної субстанції свідчить про здійснення особистого немайнового права на донорство (с. 45). Однак автор не враховує цільовий аспект такого розпорядження. Надання дозволу на посмертне використання окремих анатомічних матеріалів людини з науковими чи навчальними цілями не охоплюється поняттям донорства.

5. Дисертант слушно звертає увагу на право донора та реципієнта щодо відшкодування їм матеріальної та моральної шкоди у разі порушення їхніх прав медичними закладами чи іншими суб'єктами, пов'язаними з трансплантаційною діяльністю (с. 176). Водночас додаткової аргументації потребує розуміння змісту поняття «моральна шкода», якщо про можливі негативні наслідки донора або реципієнта було проінформовано до здійснення трансплантаційних заходів.

Озвучені зауваження отримали належне пояснення та коментар дисертанта, тож загалом суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів його наукового дослідження.

3. Майкут Христина Василівна, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ МВС України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Дисертант значну увагу приділяє поняттю «поінформована згода» та її ознакам, проте не наводить у дисертації свого авторського визначення вказаного поняття. Вбачається доцільним надати таке визначення як елемент наукової новизни.

2. Пропозиція щодо виключення положення статті 290 ЦК України про те, що особа донора не повинна бути відомою реципієнту, а особа реципієнта – родині донора, крім випадків, коли реципієнт і донор перебувають у шлюбі або є близькими родичами видається недостатньо обґрунтованою і потребує уточнення.

3. Потребує додаткової аргументації позиція автора щодо оплатності деяких послуг, які можуть надаватися особі, яка є учасником відносин із трансплантації анатомічних матеріалів (с. 162).

4. В дисертації вказується, що трансплантаційні заходи мають ризиковість як для реципієнта, так і для донора, що зумовлює необхідність окремо виділити особисте немайнове право донора на інформацію про можливі негативні наслідки трансплантації органів та анатомічних матеріалів (с. 97). У зв'язку з цим представляє інтерес питання чи може така інформація бути обмежена за певних обставин, коли це може мати негативний вплив на здоров'я особи.

5. Потребують уточнення критерії цивільно-правової відповідальності медичних закладів та інших суб'єктів, які пов'язані із здійсненням трансплантаційної діяльності, зокрема, в контексті неналежного виконання обов'язків з надання медичної послуги як однієї з підстав для настання такої відповідальності.

Озвучені зауваження отримали належне пояснення та коментар дисертанта, тож загалом суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів його наукового дослідження.

4. Герц Алла Анатоліївна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Запропоноване автором доповнення ч. 3 ст. 285 ЦК України положенням про те, що «обмеження інформації про стан здоров'я фізичної особи та негативні наслідки трансплантації органів та анатомічних матеріалів не допускається», потребує додаткової аргументації (с. 41).

2. Дисертант в роботі неодноразово згадує про можливість надання певних послуг на платній основі, однак не дає чіткого переліку таких випадків. Виникає питання як надання таких послуг співвідноситься з принципом заборони комерціалізації у сфері трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів.

3. На с. 159 дисертаційної роботи автор вказує, що при укладенні договорів про надання медичних послуг повинен враховувалися вид медичного втручання, зокрема, трансплантаційних послуг, при наданні яких необхідно враховувати специфіку хірургічного втручання, відбору і зберігання анатомічних матеріалів, реабілітацію та відновлення здоров'я донора та реципієнта. Вбачається доцільним подальше

обґрунтування такого висновку в контексті практичного значення у відносинах з трансплантації анатомічних матеріалів.

Озвучені зауваження отримали належне пояснення та коментар дисертанта, тож загалом суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів його наукового дослідження.

5. Михайлів Марія Омелянівна, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У роботі на с.114 дисертант зазначає, що право на донорство пов'язане з досягненням певного віку. Однак в даному випадку не йдеться про автоматичне досягнення віку як підстави виникнення особистого немайнового права, оскільки реалізація зазначеного немайнового права здійснюється на основі волевиявлення фізичної особи у формі правочину, то правове значення має достатній обсяг дієздатності донора. На думку рецензента, таке судження не можна вважати безапеляційним, оскільки відповідно до ст. 290 ЦК України лише повнолітня дієздатна фізична особа має право бути донором крові, її компонентів, а також органів та інших анатомічних матеріалів та репродуктивних клітин. Особа віком до 18 років може бути живим донором гемопоетичних стовбурових клітин відповідно до закону. Як наслідок правове значення для реалізації права на донорство має як досягнення фізичною особою донором повноліття, так і наявність достатнього обсягу дієздатності.

2. На с. 122 дисертаційної роботи автор пропонує в положеннях Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» словосполучення «інші законні представники» замінити словами «усиновителі, піклувальники (опікуни)». На думку рецензента доцільність таких змін до закону потребує додаткового та більш чіткого авторського обґрунтування в контексті практичного значення у відносинах з трансплантації анатомічних матеріалів.

3. На с. 36 дисертаційної роботи автор перелічує види об'єктів, які складають зміст поняття анатомічні матеріали та підкреслює, що зазначені анатомічні матеріали можуть бути відокремлені від тіла людини і бути самостійними об'єктами трансплантації. Виокремлення органів та анатомічних матеріалів як об'єктів цивільних прав має важливе значення для встановлення їх правового режиму регулювання. При цьому слід розмежовувати правовий режим органів (їх частин), клітин і тканин та інших анатомічних матеріалів. Як наслідок виникає питання чи впливає правовий режим окремих видів анатомічних матеріалів на оборотоздатність таких анатомічних матеріалів як об'єкта немайнового права з трансплантації і чи всі перелічені види об'єктів, які складають зміст поняття анатомічні матеріали можуть бути відокремлені від тіла людини за життя донора і бути самостійними об'єктами трансплантації.

Озвучені зауваження отримали належне пояснення та коментар дисертанта, тож загалом суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів його наукового дослідження.

Загальна оцінка роботи і висновок.

Дисертаційне дослідження **Зборівського Юрія-Антонія Ярославовича** на тему «Цивільно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини» є самостійною та ґрунтовною науковою працею, що виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності, на основі чинних норм законодавства та актуальної правозастосовної практики. На основі аналізу судової практики до чинного законодавства про трансплантаційну діяльність у роботі запропоновано ряд законодавчих змін та рекомендацій.

Результати досліджень, які наведені у дисертаційній роботі та опубліковані у наукових статтях, належать автору і є його науковим доробком. Викладені в дисертації висновки й положення наукової новизни отримано на підставі особистих досліджень автора. Обґрунтованість і достовірність отриманих наукових результатів дослідження базуються на детальному підході до вивчення нормативної бази та емпіричної бази дослідження.

Отримані результати розширюють та доповнюють теоретичні та наукові аспекти дослідження проблемних питань відносин із трансплантації анатомічних матеріалів людини, а теоретичні положення, пропозиції, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у науковій та дослідній діяльності при подальшому вивченні правових форм реалізації особистих немайнових прав фізичної особи на охорону здоров'я, медичну допомогу та донорство; у регулюванні правозастосовної діяльності з надання медичних послуг в сфері трансплантації; у правотворчій діяльності для вдосконалення законодавства в сфері трансплантації анатомічних матеріалів; в навчальному процесі при підготовці навчально-методичних посібників і підручників, для проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни «Цивільне право України», вибіркових дисциплін «Медичне право», «Правове регулювання надання медичних послуг».

За кількістю і рівнем публікацій, апробацією на наукових конференціях дисертація **«Цивільно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини»** відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, з наступними змінами), а її автор, **Зборівський Юрій-Антоній Ярославович**, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Результати відкритого голосування:

«За» – 12'976 членів ради.

«Проти» – немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.112 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Зборівському Юрію-Антонію Ярославовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ35.051.112

проф. Наталія КВІТ

